

İlim ve Hayat

Prof. Dr. Ali AKPINAR

Vakti Azîz Eylemek

“Vaktin azîz kılınması, onun bütün dilimlerinin Yüce Allah’ın ölçüleri doğrultusunda geçirilmesi ile mümkündür. Vakit, Allah ile O’nu anarak, O’nun gözetiminde, O hesaba katılarak geçirilirse anlamlı olur, kıymetli olur, azîz olur. Bu yüzden eskiler, İslâm’la geçmeyen anlarını ömürden saymazlardı.”

G ünümüz insanın en çok aldandığı şeylerden biri de zamandır. Zamanın kıymetini bilmemek, zamanı hoyratça harcıyıp tüketmek, teknolojik aletlerin karşısında, kötü arkadaşların yanında, hayatın karmaşası içerisinde anlamsız ve boş yere eriyip tükenen zamanlar, biten ömürler, değerlendirelemeyen, dolu dolu yaşanılmayan zamanlar bugün insanımızın üzerinde ağır bir yük olarak durmaktadır.

Yüce Allah'ın üzerimizdeki en büyük nimetlerinden biri olan vakitin gerçek sahibi, Yüce Yaraticıdır. Yüce Allah ise, Azîzdir. O'nun meşhur ismi olan *el-Azîz* şu anlamlara gelir: O, izzet, şeref, galibiyet, güç, kuvvet ve yücelik sahibidir. O'nun güç ve kudretine hiç kimse ulaşamaz ve hiç kimse O'nunla baş edemez. Bu konuda da O'nun eşi benzeri yoktur. "*Doğrusu O, Aziz ve hakîmdir.*"¹ "*İzzet bütünüyle Allah'ındır.*"² O, izzetin asıl sahibidir. "*Senin izzet sahibi Rabbin, onların yakıştırdıkları sıfatlardan yücedir.*"³ O halde dünya ve ahirette izzet isteyen O'na yönelmeli ve O'nunla olmalıdır. Zira O'ndan kaynaklanmayan güç ve kuvvetler geçici ve yok olmaya mahkûmdur. O'nun aziz ettiğini de zelil edecek yoktur.

Bu itibarla O'nun bütün nimetleri O'nun ölçüleri doğrultusunda kullanılmalıdır. Bunun için Azîz olan Allah'ın emanet ve nimetlerinin en büyüğü olan vakitin de Azîz kılınması bir kul-luk borcumuzdur.

Vaktin azîz kılınması, onun bütün dilimlerinin Yüce Allah'ın ölçüleri doğrultusunda geçirilmesi ile mümkündür. Vakit, Allah ile O'nu anarak, O'nun gözetiminde, O hesaba katılarak geçirilirse anlamlı olur, kıymetli olur, azîz olur. Bu yüzden eskiler, İslâm'la geçmeyen anlarını ömürden saymazlardı.

Bir ayetinde de belirttiği gibi *Yüce Allah, her gün/her an bir iştedir.*⁴ Müslüman da Allah'ın ahlakıyla ahlaklanan kimsedir. Buna göre, gerçek Müslüman da her an hayırlı, yararlı bir iş içerisinde olmalıdır.

ti nerede ve nasıl harcadığından sorgulanacaktır. Müslüman, her zaman ve her yerde zaman bendedir ve mekân bana emanettir bilincinde olmalıdır. Bu yüzden pek çok ibadetin temel rüknü vakit sayılmış ve onları vaktinde yapmanın önemine dikkat çekilmiştir.

Vakit, Nakit Olamaz!

Her şeyi paraya göre değerlendirenler, başka bir deyişle para her şeyleri olanlar, güya vakitin önemine vurgu yapmak için *vakit nakittir* derler. Şayet bu bir benzetme ise, hatalı bir

Müslüman *ibnü'l-vakittir*, yani vakitin çocuğudur, onun için vakit çok önemli ve değerlidir. Müslüman asla, vakit öldüren, *vakit katili* olamaz; aksine o hayırlı işleriyle vaktini diriltir, bereketlendiren kimsedir. Çünkü o, kendisine tevdi edilen vak-

benzetmedir. Zaten *teşbihte hata olmasın* denilse de çoğu teşbihlerde hatalar olabilmektedir. Bu anlayış, vakitin bozuk para gibi fütursuzca ve şuursuzca harcanmasının alt yapısını da oluşturmuştur. Hele bir de bunlar, *para benimdir, ben dilediğim*

yerden, dilediğim gibi kazanır ve dilediğim gibi harcarım, kimse karışamaz anlayışına sahip iseler, vakit gibi büyük nimetin çarçur edilmesi için herhangi bir engel kalmamış demektir. Oysa İslâm'a göre, tüm her şey gibi para/malın gerçek sahibi de Yüce Allah'tır ve ancak O'nun ölçüleri doğrultusunda kazanılır ve harcanır. Zamanın sahibi de O'dur ve ancak O'nun ölçüleri doğrultusunda kullanılmalıdır.

Nitekim bir hadiste Zamanın sövmeyiniz. Zaman/zamanın sahibi Allah'tır⁵ buyurularak zamanın önemine işaret edilmiştir. Buna göre zamanı iyi kılmak, onu bereketlendirmek tamamen insanın elindedir. İnsan isterse, iyi/güzel işlerle zamanını güzelleştirip bereketlendirebilir. İnsanın kötülüklerle yahut boş işlerle geçirdiği zaman bereketsiz bir biçimde çarçabuk ge-

çip gidecektir. Nitekim Kur'an ayetlerinde dünyada geçirilen zamanların/yılların, bunları layıkıyla değerlendiremeyen insanlar katında çok kısa anlar olduğu bildirilmektedir:

*Sizi çağıracağı gün O'na hamd ederek çağrısına uyarınız dirilip kalkarsınız ve dünyada pek az kaldığınızı sanırsınız.*⁶

*O diriliş gününde kendi aralarında gizli gizli, "dünyada on günden fazla kalmadınız" derler. Onların dediklerini biz daha iyi biliriz. En akıllıları ise: "Siz yalnız bir gün kaldınız," der.*⁷

*Herhalde bir gün yahut günün bir kısmı kadar kaldık; sayılara sor, dediler.*⁸

Duruşma Saati başladığı gün, suçlular, dünyada bir saat-ten fazla kalmadıklarına yemin ederler. İşte onlar, dünyada da

*haktan böyle çevriliyorlardı.*⁹

*Onları bir araya toplayacağı gün, sanki onlar sadece gündüzün, görüşüp, tanıştıkları bir saati kadar dünyada kalmış olurlar. Allah'ın huzuruna çıkmayı yalanlayıp, yola gelmemiş olanlar, en büyük ziyana uğramışlardır.*¹⁰

Bu ayetler dünya hayatının ahirete göre çok kısa oluşuna işaret ettiği gibi, kendilerine verilen ömrü layıkıyla değerlendirmeyenlerin yaşadıkları yılların ömürlerinden sayılmayacağını da gösterir. Gerçekte onlara, bu söyledikleri süreden çok daha fazla senelerce süren bir ömür verilmişti. Ama onlar, kendilerine verilen bu zamanı iyi değerlendirememişler, boş ve anlamsız işlerde yahut kötülükler içerisinde geçirmişlerdi. Onların ömürlerinde kayda değer bir iyilik güzellik bulunmamaktadır. Bu yüzden gereği gibi değerlendiremedikleri günler/yıllar, onların gözünde çok kısa anlar olarak görülmektedir. Ve onlar bir kere daha dünyaya geri dönüp layıkıyla yaşayamadıkları anları dolu dolu, hayır ve iyiliklerle yaşamayı isteyeceklerdir. Lakin bu pişmanlıkları onlara bir yarar sağlamayacak ve bu isteklerine olumlu cevap verilmeyecektir Nihayet onlardan birine ölüm geldiği zaman: "Rabbim, der, beni geri döndür, ne olur bir kere daha geri döndür! Döndür de terk ettiğim dünyada yararlı bir iş yapayım."¹¹ Rablerinin huzurunda utançtan başlarını öne eğmiş; "Rabbimiz, gördük, işittik, bizi geri döndür, iyi iş yapalım; artık kesin olarak inandık!" demek olan suçluları bir görsen!¹²

Azabı gördüğü zaman günahkâr kişinin “Keşke benim için bir kez daha dünyaya dönüş olsaydı da güzel hareket edenlerden olsaydım!” demesinden sakının.¹³ Âh keşke bir dönüşümüz daha olsa da inananlardan olsak!¹⁴

Oysa Yüce Allah herkes gibi onlara da ibret alıp, adam gibi yaşayacakları bir süre vermiş ve çok önemli fırsatlar tanımıştı. Nitekim şu ayette her insana düşünüp ibret alacağı, tabi tutulduğu sınavda başarı göstereceği yeterli bir sürenin verildiğine dikkat çekilmiştir:

Onlar orada: “Rabbimiz, bizi çıkar, önce yaptığımızdan

başkasını yapalım?” diye feryat ederler. “Sizi, öğüt alacak olanın, öğüt alacağı kadar bir süre yaşatmadık mı? Size uyarıcı da geldi fakat inanmadınız. Öyle ise azabı tadın artık. Zalimlerin yardımcısı yoktur.”¹⁵

Gerçekte her yeni gün insan-noğluna tanınan yeni bir fırsattır. Zira küçük ölüm uykunun son bulmasıyla insan, yeniden hayata dönmektedir. Ancak bunu fark edemeyenler, defalarca dünyaya geri gelseler, yine de yapacakları şeyler yaptıklarından farklı olmayacaktır.

Allah’ın Günleriyle Öğüt Almak

Fotoğraf: Serkan Öztürk

Onlara Allah’ın günlerini hatırlat/ Allah’ın günleriyle öğüt ver. Doğrusu bunda çokça sabreden ve şükreden herkes için ayetler vardır.¹⁶ Böyle buyuruyor Yüce Rabbimiz. Ayette öncelikle Allah’ın günleri ve onlarla öğüt almak ifadeleri dikkatimizi çekiyor. Ayet Hz. Musa peygambere gelen ilahî emirlerden birini anlatıyor. Ancak, emrin Hz. Musa’ya verilmiş olması, bizi de ilgilendirir. Yani bizim için de Allah’ın günleriyle öğüt vermek ve onlardan öğüt almak söz konusudur.

Aslında bütün günler Allah’ındır, ancak bazı günler vardır ki onlar, içlerinde meydana gelmiş olaylar yüzünden, diğerlerinden ayrılırlar. Günlerin Allah’a izafe edilmesi, onların büyüklüğünü ve insanlık tarihindeki önemini anlatmak içindir. İnsanlık tarihinde öyle büyük günler vardır ki, o günlerde meydana gelmiş olan olaylar herkesi ilgilendirir.

Kur’ân adamına düşen, tarihin dönüm noktası olan bu günleri iyi tespit etmek, onları iyi okumak, onlardan ibret almak ve onları öğüt aracı olarak kullanmaktır. İşte Allah’ın günleriyle öğüt ver cümlesinin manası budur. Bu dönüm noktası olan günler nimet anları da olabilir, azap anları da.

Sözgelimi göklerin ve yerin yaratıldığı gün, ilk insanın yaratıldığı gün, Nuh tufanı, Hz. İbrahim’in Nemrud’un ateşinden kurtulduğu gün, Hz. İsmail’in kurban edilmek için yere yanı üzerine yatırıldığı gün, Hz. Mu-

sa'nın Firavun'un zulmünden kurtulduğu gün, Hz. Zekeriya ve Hz. Yahya'nın şehid edildikleri gün, Hz. İsa'nın doğduğu ve dünyadan ayrıldığı gün, Son Peygamberin doğduğu gün, peygamber olarak gönderildiği gün, hicret ettiği gün ve vefat ettiği gün ve benzeri günler unutulmaması gereken, iyi okunması gereken günlerdir.

Bu ve benzeri günlerde insanlığı ilgilendiren çok önemli olaylar meydana gelmiş. Yüce Allah'ın kullarına olan ikramlarının en büyüğü bu günlerde gerçekleşmiştir. Bu yüzden ayet, Allah'ın nimetlerini hatırlatarak onlara öğüt ver, şeklinde de anlaşılmalıdır.¹⁷

Bir de özel olarak her insanın kendi hayatında unutamadığı ve unutmaması gereken günler vardır. Doğduğu gün, Allah'ın büyük nimetlerine erdiği gün, çok büyük kaza ve belalara maruz kaldığı gün ve öleceği gün gibi. Elbette her insan, hayatının dönüm noktası olan bu günleri de hatırlamalı, onlardan ders çıkarmalı, onları sabır, şükür ve ibadet fırsatına dönüştürmelidir.

Ayetimizin son cümlesi *Doğrusu bunda çokça sabreden ve şükreden herkes için ayetler vardır* şeklindedir. Demek ki Allah'ın günlerinden ders alıp onlardan istifade edebilmek için sabırlı olmak ve şükretmek gerekmektedir. Kulluk yolun-

da karşılaşılabilecek güçlüklerle katlanmak, ibadette devamlı olmaya, günahlardan uzak olmaya sabretmek; sonra nimetlere şükretmek. Şükür, nimetin farkında olmak, nimet sahibini tanımak ve nimeti O'nun ölçüleri doğrultusunda kullanmakla gerçekleşir.

Kendilerine emanet olarak verilen zaman nimetini, kulluk fırsatını en güzel bir biçimde değerlendiren kullara ne mutlu. Allah'ın günlerini, Allah'a yaklaşma fırsatı olarak değerlendirenlere müjdelersun! Kendisine verilen zamanın her dilimini, Allah'ın emaneti olarak görüp, emanet sahibi ile irtibatlı geçirenler, her iki dünyada da gerçek anlamda kazananlardır.

Dipnot

- 1- 2Bakara 209, 220, 228, 240, 260.. Yüze yakın ayette O'nun Aziz oluşuna, daha çok Hakim, Alim, Rahim isimleriyle birlikte vurgu yapılır.
- 2- 35 Fatır 10.
- 3- 37 Saffât 180.
- 4- 55 Rahman 29
- 5- Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, II, 494 (Buhârî, Müslim)
- 6- 17 İsrâ 52.
- 7- 20 Taha 103-104.
- 8- 23 Müminun 113.
- 9- 30 Rum 55.
- 10- 10 Yunus 45, 46 Ahkaf 35, 79 Naziat 46
- 11- 23 Müminün 99-100.
- 12- 32 Secde 12.
- 13- 39 Zümer 58.
- 14- 26 Şuara 102.
- 15- 35 Fatır 37.
- 16- 14 İbrahim 5.
- 17- İbn Kesîr, *Tefsîr*, II, 523.